

Savanyú nyers cellulóz
 kémiailag tisztított

Gyártó: Pozsgai László

Gyártás éve: 1954.

Tartalma: Monográfia

Glaz, 2. kötet

Földrajzi mutató, Szomszéd

Bölcselet: XXXIII.

Iratgyűjtő

MSZ 5617
 PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

Beleértve

átvételre, 1988. évről az egyes évről 2 tétel

NA-10

1/37/1

21. - [faint, illegible text]

Szorosad
Z

Monografija

Szorosad község monográfiája.

Összeállította: Pozsgai Miklós, áll. tanító

I. A lakóhely nevének, elhelyezkedésének, nagyságának vizsgálata.

Szorosad község, Somogy megye keleti határszélétől mintegy 6 km-re, Tolna megye szomszédságában, a Tab-i járásban fekszik. Jelenlegi nevét a helyi szájhagyományok erős állítása alapján a török időkben kapta. Addig "Zorosad" néven szerepelt. Több mint valószínű "Zorosad" nevet egy a területen élő ősi földesurától örökölhette. Hivatalos feljegyzés az első név keletkezéséről nincs, csupán a kisközség ősi lakóinak szájából maradt az utókor számára a fenti névre vonatkozó következtetés. Zorosad néven 1484-ben a dömösi prépost birtoka.

A XVI. században lakják, de a török idők egy időre pusztává alakítják. Ugyanis a falu szomszédságában, keletre; Törökkoppány sok török és magyar küzdelemnek volt színhelye s a harcok e kis települést részben felszámolták, részben a lakosság más területre való elvándorlását tették szükségessé. A község jelenlegi nevére sem találunk írott hagyatékot, csupán a nép ajkán élő monda szerint; a török idők idején a magyarok által üldözött törökök a falu dimbes-dombos déli határán megszorultak, miért ez idő óta "Zorosad" a "Szorosad" nevet viseli. A kicsi község mint kis gyöngyszem fekszik a Koppány-patak északi oldalán, észak-déli irányban. Déli utcáját a lassan és méltóságteljesen folydogáló Koppány vize kósztolgatja. Keleten zöld terítőként terül el a "Házirét" mint egy nagy asztal és keleten ez alkotja határát. Északi irányban hullámos szántóföldek, foltos erdőszegéllyel ölelik át a falut. Nyugaton a "Kára-patak" fel-felcsillámló sekély vize zárja be a Koppány-patak gyöngy-szemét, -a kisfalut koszorúját. A tájat, ahol a falu rendezett képe élénk tárul vizsgáljuk könnyen választ kapunk arra a kérdésre, hogy miért ide települt a község? A Koppány-patak völgye mély fekvésű, a mernyei szélbarázda területébe tartozik. A szélbarázda déli határa meredeken dombos. Az északról déli irányban haladó halomgerincek viszont a Koppány völgye felé haladva lassan, menetelesen lejtnek, majd a patak közvetlen közelségében sik tájjá folynak széjjel. E lankásan ereszkedő táj/halomgerinces észak/vastagon terített löszszel, jó termő, könnyebben művelhető mint a déli dombos táj. E tájon történt letelepülést megokolva az alábbiakban foglalhatjuk össze: déli meneteles fekvés, könnyű művelés, löszös lerakódás, a Koppány-patak közelségéből eredő vízbiztonság. A település formája utcás. Három utcája észak-déli irányban párhuzamosan halad. Egy, a negyedik utcája az előbb említett három párhuzamosan haladó utcákra merőlegest alkot. Az észak-déli irányban haladó három utca északi szélét metszi a Kaposvár és Tolna megye irányában haladó országút, mit 1937-ben építettek. A falutól mintegy 300 m-re van a Szorosad-i pusztája, mely összesen 2 épületből áll. A falu területe 1 km². Szabályos négyszög alakjában változás csupán 1925-ben következett be, mikor Schell János szabó, Kovácsik József, házhelyet véve, új házat építettek. A község 1937-ig nehezen tudott bekapcsolódni az ország vérkeringésébe, mert nem volt megfelelő útja. Jelenleg a járás székhelyével: Tabbal a kapcsolata jó. Egy hiba e téren még fenn áll. Miklósi és Zics községen áthaladó Tab-i út 4 km-es szakaszán földesmi miatt nagy kerülővel, vagy a földesut nehézségeit elszenvedve juthatunk a járási székhelyre. Egyébként autóbussz és vonatközlekedés segítségével kényelmesen eljuthatunk Tabra. A megye székhelyével: Kaposvárral közlekedési kapcsolatunk a közvetlen autóbussz-járáttal igen jó. A község vasutállomása Bonnya, mely 12 km-re van. Keletre, Tolna megye felé autóbussz közlekedésünk van. Amilyen jók a kapcsolataink a kelet és nyugat irányban, a közlekedés terén, olyan rosszak a déli tájakon elterülő tolnai községekkel: Szakcs, Várang. Csak rossz erdei utak vezetnek e községek felé.

A lakóhely természeti földrajza.

Szegyidi

"Pálművelés" elnevezés

A lakóhely felszínét jellemzi;északon:a hármas halomgerinc/Mohar,^{Szegyidi}Méhes,
 Ez északi hármas halomgerinces táj csapadéka déli irányban siet,mert
 felszine e területnek lejtős a Koppány patak irányában.A halomgerincek
 a sik felszinnel alkotott szögei 30-45°-os.Dacára a táj kistömegű,idő-
 szakos vízének mégis hosszú,mély teknőhöz hasonló mélyedést képezett
 a gerincek kapcsolatában.Ez alapjában eredményes munka magyarázata az,
 hogy a talaj lejtős és lósz anyagu.A teknőhöz hasonló vizmosást a nép
 "Pákmuldernek" nevezi.A hullámos táj északi vonalát a szegélyként huzó-
 dó Kára-i erdő zárja le.A keleti tájat a Koppány-patak sik környéke ké-
 pezi a "Háziréttel".Azöld mezőnyt képező területből kis emelkedőként
 mutatkozik a "Kenderföldi" terület.^{Szegyidi}Területe e kiemelkedésnek mintegy
 8 kh tehető.A falu déli tája igen érdekes.A Koppány déli partmente min-
 tegy 150-200 m szélességben sik.-a mermeyei szélbarázda falunkra eső sza-
 kasza.A zöld csikom túlhaladva mintegy 150 m-es távolság után padka szer-
 rü gyöpös részt találunk,mely területében kb.1/2 kh,a sik tájból 6-7 m
 magasan emelkedik ki.A "Szénégető" területéhez tartozik.E padka-szerű
 terület keleti és nyugati részének folytatásában déli irányban fokozatos
 emelkedéssel halad a "Szénégető"dülő,melyen szántóföldek tarka sokasága
 terül el.Az emelkedés nagysága a sik folyómenti tájhoz viszonyítva 45°-os.
 A déli lejtő kb 300 m hosszú,majd megszakadva kb a 307 m-es szintvonal
 irányában peremut vezet a sirdombhoz hasonló déli kéregalakulás három irá-
 nyában,e területet átkarolva.A tájat tarkán az északi oldalon akácerdők
 borítják.Nyugaton a községi erdő 30 kh területen,majd ennek folytatásá-
 ban az állami erdő képez természetes növényzetet.A hosszú csikként huzó-
 dó községi és állami erdőtől keletre az"Ujszőlő" elnevezésű terület fog-
 lal helyet.Régebben nagykiterjedésű szőlők borították megszakítás nélkü.
 Ma csak csikként találunk a termő szántóföldek között szőlőt.A nyugati
 lejtő további folytatásában 45°-os szögben szőlők,szántóföldek sorakoz-
 nak.A nyugati határrészt az szegélyező erdőcsik alatt a "Csapás" nevű
 zöld,mélyfekvésű táj zárja le.E tájhoz érdekes mese fűződik az időjárás-
 sal kapcsolatban,miszerint ,ha e részről borus ,felhős az ég eső lesz,
 ha világos szép idő várható.A sirdombhoz hasonló déli dombos táj keleti
 oldala a "Homokdülő".Nevét a talaját képező homoktól kapta.A keleti táj
 felszine kissé hullámosan felfelé emelkedő nyugati irányban.A dültől
 keletebbre eső dülőlábnál találjuk a keleti határt képező rétszegélyt
 "szélesrét" a "Házirét" folytatását.A "Homokdülő"déli folytatásában ta-
 láljuk az állami erdő keletre eső szakaszát,melynek öblösen hiányos fát-
 lan területén fekszik "Cseszme" puszta.Ott ahol a peremut 307 m-es szint-
 vonal magasságában északról átöleli a déli dombot egy kiágazó,déli i-
 rányban haladó ut vezet a dombtetőn végig,észak-déli irányban.E dombtető
 végighaladó ut felén,az ut mentén találjuk a hegyi haranglábat.Már az
 1800-as években itt találjuk.A Visitáció Canonica feljegyzésében /1819/
 a harang gyártmányát,gyártási idejét,elhelyezését közlő írásról nem ta-
 lálunk semmit.A dombtetőn mintegy 1 1/2 km haladva a déli határrész be-
 fejeződve beleolvad a tolnai fennsík táblás vidékre,mely lassu lejtő-
 vel halad a Kapos folyó felé.Ahol a délen kiemelkedő dombtető peremutja
 összeér találjuk meg a "Vaskaput"Ezen a kapun keresztül lehetett Koppány
 völgyét,Koppány községet megközelíteni.Kedvező helyzeténél,fekvésénél
 fogva a török megerősítette s így erőseget képezve e táj vas-kapuja
 volt,miért kapta a "Vaskapu"elnevezést.A falu nyugati határát a pusztai
 rét képezi,melyben a Kára-patak folydogál.Mesterséges talajátalakítások
 a község és határának területén az alábbi helyeken és időkben voltak:
 Tégláégető volt 1899-ben Hirt János jelenlegi udvarában,minek következ-
 tében az udvar talaja 50 m -es területen padka szerűen kitermelt.A volt
 tégláégető tulajdonosai az időben:Hirt József,Wendl János,téglás Stibba
 Lipót.A "Szénégető"dülőben 1905-ben még megtaláltuk Szinger István és
 Herr Bernát,tulajdonát képező tégláégetőt,melynek mai nyoma a szélesrét
 peremén 70 m-nyi területen,45 m-es mélyedést képez.

Az éghajlat vizsgálata.

Éghajlati megfigyelés nem volt. A táj éghajlata megegyezik a megye éghajlatával. A régi öregek megfigyelése szerint az elmúlt időkben keményebb és csapadékosabb telek voltak. Különös, csapadéknélküli télre emlékeznek 1915-16-ban. Éghajlatunkban különös káros jelentőséggel bírnak a késői fagyok. 1866-ban a késői fagyok következtében minden gabonanemű elfagyott. Ez alkalommal fagytól mentesült a déli határrész erdei irtás területe. Termés itt maradt meg. A falu parasztjai ez alkalommal az irtásföldben dolgozó proletároktól vették a vetőmaghoz szükséges gabonát. A község határában általában fagyveszélyes terület: "Mohardülő", "Hegymelletti-irtás"-dülő, "Hosszudülő" alsó, mélyfekvésű része. Ködös részek ugyancsak megegyeznek a fagyos, mélyfekvésű területekkel. Jégverés határunkban ritka jelenség. Ugyanis a megfigyelésből eredő következtetés értelmében a Koppány völgye huzatos. Ennek következtében a monda szerint a gomolygó jégfellegek a táj felett széteszlanak, illetőleg elvándorolnak. 1896-ban kivételesen nagy jégverés érte a község határának egy keskenyebb szakaszát. A jégeső mintegy 1 km-es szélességben vonult végig a határon. Haladási iránya: északnyugat-délkelet. A jelenlegi időjárást figyelve szélsőséget állapítottunk meg, mely csapadékos nyárelőben és esőtlen nyárvégben mutatkozik meg.

A vizrajz vizsgálata.

A Koppány-patak vize folydogál a falu alatt. Állandó jellegű folyó. Folyási iránya: nyugat-kelet. Vízének bősége az időjárás csapadékosától függ. Tavasszal és ősszel a legbővebb vizű. 1953-óta vízmennyisége egyenletesebb, mert dolgozó népünk állama kitisztította. A hatalmas költséggel készült árokmentszés kettős célt szolgált: a./a Koppány völgye mentesült a hosszú évtizedes árvízveszedelmektől, 2./a rétek víztől való mentességével a takarmányok minősége és mennyisége megsokszorozódott. A Koppány patak történetére vonatkozó leírás alapján tudomásunkra jutott, hogy a régmúlt időkben igen széles és sok helyütt elmocsarasodott medre volt. A meder leszűkülését a környező dombok bő törmeléklerakódása okozta. A mederszűkülést, továbbá a patak környékének sik tájjá való alakulását a gyakran előforduló tavaszi és nyári áradások sietették. A jelenlegi lakosok közlése szerint igen nagy árvíz pusztított 1940 és 47-es esztendőben. A malom és környező táj teljesen vízben állt. Tengerré vált a Koppány völgye. A patak mentén lakó embereket lakásukból kitelepítették. A folyó vize 4-5 tájból táplálkozik, illetve vizét tápláló források a tájakra oszlanak meg: Kisbár-Fiad-Bonnya.-Andocs-Juton.-Tomé-Gerézd.-Zics-Miklósi-Kára. A felsorolt helységek tájainak vizei a közös mederbe ömölve alkotják, képezik a Koppányfolyó vészét. Vizválasztót képez a Koppány és a Kapos között a Koppánypatak déli oldalán végighozódó dombsor, -Pannontenger maradvány. Jelentősebb forrása a tájnak csak egy van. E forrás a régi szénégető területén fekszik. Vize egészséges, csak mindkevesebb lesz. Állóvíz a község határában nincs. A fel szabadulást követő időben, 1947-ben nemzetgazdasági szempontból nem megfelelő két halastavat, Kára-pusztán és Gerézdpusztán levezettek. A halastavak helyén jelenleg kaszáló és legelő van. Vizenyős tájak a medertisztítás előtt voltak, melyek a jelenben, csak kis mértékben és szorványosan fordulnak elő. Községünk vizellátása nem a legjobb. A falu déli részén, ahol a település legmélyebb fekvésű a kutak vize zavaros és rétvíz ízű. Legegészségesebb vizű kutak a falu magasabb fekvésű helyein vannak. Az egészségtelen vizek káros következménye golyvás megbetegedésekben mutatkozik meg.

Természetes növényzet és állatvilág.

A lakóhely növényzete emlékezet szerint annyiban változott, hogy a déli határrészen elterülő erdőséget lassan kiiartották. E terület "Új és Régi" irtás néven ma szántóföldi terület. A művelés alá esett erdőterület kezdetben dohány és szőlőtermelést szolgált. Majd a dohány lassan kiszorulta gabonaneműek javára. A szőlőtermelés csökkenése a tőkék kiveszése miatt következett be. A jelenlegi erdőterület a községi erdővel együtt 311 kh, melyből községi 30 kh. Az erdő jellegzetes fái: tölgy, cser, bükk, és igen kevés fenyő. A táj gyomnövényei a következők: gabonafélék között: pipacs, aszat, konkoly, buzavirág, szarkaláb, vadrepce. Kapások között: muharfélék, libaparéj, disznóparéj. Nehezen irtható gyomnövények: szulák, tarack, csillagpázsit, utszéli zsázsa. Élősködő növények közül: aranka. Gyógyászat szempontjából jelentősek: kamilla hárs. A gyomnövények különösen a mélyfek-

vésű részek területén teremnek gazdagon. E tájban ellenük való küzdelem azért is nehéz, mivel a dus talajnedvesség a gyomirtást nehezé teszi, másrészt fejlődésüket gyorsítja. A magas fekvésű tájak ezzel szemben kevésbé gyomos természetűek, illetve a gyomirtás kevésbé függ a természetadta lehetőségektől.

A talaj.

Községünk talaja összetétel szempontjából eléggé változatos. Az északi határ rész főként löszös, a Méhesdülő talajaszárgaföld. Agyagos talaj az északi részek területén, csak foltokban, szórványosan található. A déli határhoz homok, vörösgyag, vályogtalaj található. Homoktalaj a "Homokdülő" területe. Vörösgyag az "Ujhegy" területén szórványosan, vályogtalaj a "Szénégető" területe. Legjobb termő terület a "Muhardülő" területe, mely löszös. Gyenge termő a "Méhesdülő" lejtős, mélyfekvésű része. Az adott talajféleségek és gazdasági eszközök segítségével a felszabadulásig hármass vetésforgót alkalmazták. A felszabadulás után lépett életben a négyes forgó. A nagyüzemi gazdálkodás lehetőséget ad a négyes vetésforgó helyes, okszerű alkalmazására, a beiktatott gépek segítségével. Nagy harc folyik T. Sz.-ben a talaj minőségi javítása érdekében. Bőséges istálló és műtrágya alkalmazásával a közeljövőben minőségi javulás tapasztalható községünk gyengétermő talajában.

A lakóhely története.

Szorosad kisközségről igen kevés írott emlékünk van. A kicsi település gyengének bizonyult ahhoz, hogy a szomszédos Koppány harcaiban időszakokként el ne tűnjön, vagy fel ne szivódjon. A környék és a Koppányvölgy-i táj ősi történetéről egy a Somogy területére vonatkozó leírásból következtetünk arra, hogy a Földközi tenger vidékén élő és onnan elvándorolt "árja" népek északi területekre vándorolva a Dunántulrav értek. Konkréten Somogy területének őslakói a "neolith"-kor ősemberei voltak. Koppány vize akkor igen nagy kiterjedésű volt. Ingoványos tája miatt a Mecsek hegység száraz területü elágazásainak oldalán jutott el a "neolith"-kor ősembere a somogyi tájra. Koppány vize mentére Tolna megye kőkori telepein jutott. Hogy Szorosad község területe a "neolith"-kor ősemberének telephelye volt e nem tudjuk. Bizonyára a halászat és vadászat részére alkalmas Koppány völgye otthont nyújtott az akkori ember számára. Írott történelmi feljegyzés 1332-37-es pápai tizedjegyzékben van. A község területe egyházi birtok volt, mit bizonyít az a körölmény, hogy 1484-ben a dömösi prépostság birtokában találjuk. Ez időben Zorosad néven. A név keletkezésével kapcsolatban nem találunk semmi írott emléket, sem helyi magyarázatot. A XIV. században még lakott hely Zorosad, de a század vége felé pusztán állott. A török idők Koppány szomszéd ságában megsemmisítették. Így 1563-ban a koppányi maiéhoz tartozott és négy házból állott. Vallásos élet foly már ez időben a község területén. A jelenlegi templom területén ágból készült sátor képezte a templomot, illetve a vallásos összejövetel helyét. A pap T. Koppányból járt át. 1573-75-ig terjedő időközben 6 házból álló településre fejlődik a község. A település fejlődése lassu ütemű, sőt visszaesés is tapasztalható, mit bizonyít az is, hogy 1580-ban a 6 házból álló település 5 házból álló településre csökken. 1726-tól a veszprémi püspök birtokába találjuk. A jelenlegi templomot az akkori püspök: Kopácsy József építette 1837-ben. A püspök iránti hálából az egyházközség a templom védőszentjéül, Józsefet jelölte. A plebánia akkori feljegyzéséből olvasva a templomnak három harangja van, 1819-ben. Egy a harangok közül a szorosadi szőlőhegyen van, mely jelenleg is ott található. Az egyház akkori vezető emberei: Kimmel János, Eckert Gáspár. 1819-ben a község lakossága 309 lélek. Ebből 56 házas, 11 özvegy. Az iskolaépület az akkori vélemények szerint szép. Tetetője szalmával fedett, a tanítói lakás állt: konyha, szoba, kamrából. A lakásban egy beépített tűzhely volt. Az iskolában 60 tanuló részére ülőhely áll rendelkezésre. 39 beírt tanuló van, de egyiksem látogatja az órákat. A tanító neve: Rumbusz Flórián. Az iskola fenntartója a község, anyagot biztosít mindenkor a veszprémi püspök. A tanítói lakás és az iskola telephelyi leírásáról annyit tudunk, hogy ez időben Póhner Jakab háza mellett fekszik. Ugyancsak a plebánia feljegyzéséből tudjuk, hogy az 1700-as években a település lekipásztora az akkori Koppány-i plebános: Izsák-Atya, lakhelye a szorosadi hegy, mivel Törökkoppányban üldözésnek volt kitéve. Szorosad község lakói az 1726-os esztendődtől kezdve a veszprémi püspök jobbágyaiként éltek. A község akkori területe majdnem teljes mértékben megegyezett a jelenlegivel. Változás 1813-tól kezdődött, mikor a jelenlegi "Ujhegy"-i részt a szorosadi lakosok a koppányi

nyiaiktól megvették.1891-ben a jobbágyi élet mostohaasága folytán, kivándorlás indult Slavoniába.A községből kivándorolt lakosok:Pfeid Márton Pfeid Antal,Póhmer János ,özv.Pretz Józsefné.Mileőtt a kivándorlás a községből megindult volna,1866-ban a község teljében leégett.A tűz bucsu napján keletkezett,a kihintett parázs a trágyadombot meggyújtotta.A keletkezett nagy szél a tüzet továbbvitte és három ház kivételével az egész falu leégett.Azv 1866-os esztendő kétszeres tragédiát jelentett,mert a későn bekövetkezett fagyos idő miatt,minden elfagyott.A kaposvári állami levéltár megőrzésében 1856.jul.11-ével keltezett levelet találunk Szorosad község jobbágyainak urbéri pere ügyében.A jobbágyak a per beindítása alkalmával,mit az irtás és a maradékföldek visszaváltása,továbbá a haszon élvezet szabályozása véget indítottak a következő szószerint idézett kérelmet nyújtották ben a Cs.K.Törvényszékhez!Tekintetes Cs.K.Törvényszék ! Hogy a,Ietten Veszpréni uradalonnak mint szorosadi alkósok ellen indított és folyamatban lévő urbéri pere értelmében vagy a netán megkésélendő egy ségre nézve mi is kellő észrevételeinket megtehecssük alázatosan kérjük a Tekintetes Cs.K.urbéri törvényszéket méltoztassék az enlitett pert minden okiratokkal együtt 8.napra meghatalmazott ügyvédünknek Rosti Vincének kiadatni.Teljes tisztelettel maradánk a tekintetes Cs.K.Urbéri Törvényszéknek .-Kaposban sept.9 ként 1856.Alázatos szolgálai Szorosad helység lakói."A jobbágyi per 1858 évben fejeződött be helyszíni szemle és tárgyalás alkalmával,melyről eredeti jegyzőkönyv a megyi levéltárban tanuskodik A jegyzőkönyv felvételi dátuma:1858.október 27,Szorosad.A jegyzőkönyv tárgya:szorosadi rendezés,tagosítás,legelő és erdő elkülönítés tárgyában a kiosztásnak meghitelesítése,Jelm vannak:Cs.K.Törvényszék részéről:Váraljai Ferenc kiküldött biztos,Dantzinger Lipót tolnok,az igali cs.k.szolgabírói hivataltól:Blaskó Imre szolgabíró,Löváti János hitelesítő mérnök.A felek részéről:Teveli Elek uradalmi képviselőPintér István tisztartóLeipzig István működő mérnök.-A volt jobbágyak részéről:ifj.Szianger Mátyás bíró,öreg Singer Mátyás,Wendl Antal,Reibh András,Mink József esküdtek.A helyszíni kiszállás célja volt,hogy a kihasítást a bizottság felülvizsgálja,az esthágos hibákat kijavítsa,a felek részéről felmerült panaszokat orvosolja.A jobbágyak részéről megjelentek kinyilatkoztatták,hogy a kiosztással megvannak elégedve,mégi s két kérésük van:"1 ször Szorosadról Kárába vezető utnál amit a térképe is elég világosan mutatja a volt jobbágyak földjei és a Kárára vezető ut között a volt földesuraságnak egy keskeny vonalban elvonomuló szántóföldrész esett melynek a volt földesurra és nehézséggel jára volt jobbágyakat pedig a Kárai utról Szántóföldjökre való mehetéstől zárja el,kéri azért hogy ezen csekély területet a volt földesur által akár beszámítás nélkül,akár pedig kicserélés által adatnék át,2 or miután a Törökkoppányi berék egészen felsőségeik alá elnyulik s idővel is sok izetlenségre adhatna alkalmat kérik,hogy a volt földesur által az is bocsájtassék által a jobbágyak birtokába!

Az idézet jegyzőkönyvi kérelemlen kapcsolatban a határozat a következő lett,melyhez a jobbágyak hozzájárultak.:Az Kárai uttal történt előterjesztett kívánatok a volt jobbágyoknak,ha annak orvoslása lehetséges beleegezni kész,Ami azonban a volt jobbágyoknak a Koppányi berekre nézve tett kérelmeiket illeti miután azon nehézséget,hogy az belsőségük közé benyulik ugy elhárítani hogy az a volt földesur mint a volt jobbágyak érdekeinek megfelelően nem lehet de egyébként is a kiosztása a fensőbb helyen is helyben hagyatott terv értelmében történtén azt ugy anint törvényt a kihasítást meghagyatni kéri.A szorosadiak egyes ó kérelmére nézve előadja,hogy a koppányi berekkel közvetlen ütköző legelőjükből a szorosadiak az uri birtokhoz annyit,anennyit a Kárai utnál elesik átadni engednek beleégez,hogy a kárai utnál lévő birtokrészleta volt jobbágyoknak adassék át megjegyezvén,hogy a legelőből át bocsájtatvána mennyiségnek holdja 1200 négyszögölével számíttassék.Mely ajánlatot a volt jobbágyak elfogadván miközt a mérnökur utasítatott,hogy a koppányi berek mellettlévő elkülönözött legelőből 4x18/32 hold illetőséget az uri birtokhoz hasítsa megtörténvén ezen változást a térképen és a telekkönyvben veres betűkkel és vonalakkal jegyeztetett meg"A felmérést Leipzig István működő mérnök végezte.A volt jobbágyság tizedért dolgozott a földesuri birtokon.A felmérés végleges befejezésével a községnek 30 telkes gazdája lett,14 kisházas/3-6 kh földdel/16 zsellér,kiknek csak szőlője volt.

A község akkori lakossága már nagyrészt németiség, kiknek betelepítése a XVIII században történt. Addig a lakosság színmagyar. A veszprémi püspök által végrehajtott telepítéssel a magyarság teljesen kiveszett, illetve elvándorolt. Számszerű adatokat ez idővel kapcsolatban nem tudunk. Az 1855-ös egyházi összeírás szerint a község lakosságának lélekszáma: 413. Összesen pár 83 1/2. A lakosságból 15 szolga és 10 zsellér. A jobbágyletelek felosztása után a birtokmegosztás az alábbiak szerint módosult: nagybirtokos: a veszprémi püspökség. pusztája a Szorosad-i pusztá 75 kh földdel. Ezen nagybirtok az első világháború után vitézi telek lett, haszonélvezője: vitéz Fonyódy-Markóczy Antal altábornagy. Nagyobb birtokok rendelkeztek még: Szinger István, Schmidt Mátyás, Szinger Mátyás. Mindegyik birtokterülete a 50-60 kh. között mozgott. Szinger István 20 kh földet 1914-ben vette, melynek pénzbeli értéke a bekövetkezett pénzromlással egy ló árával ért fel, így a vásárolt föld árát könnyen kifizethette. Kivándorlások a község, illetve az ország területéről 1907-1914 között indultak meg Amerika felé. Összesen kivándorolt Amerikába 3 család. Slavóniába 1900-as években indult meg a kivándorlás. Névszerint Slavóniába vándorolt: Pfeid Márton, Pfeid Antal, Póhner János és özv. Pretz Józsefné. A Slavóniában történt kivándorlást a mostani öregek azzal magyarázzák meg, hogy az itt eladott birtokérték helyett Slavóniában a háromszorosát kapták. Ugyanis a slavóniai földet fel kellett törni, mert erdei irtás föld volt és ezért volt olcsóbb, ezért kaptak a betelepültek nagyobb területet. Az 1919-es Tanácsköztársaság idejéből semmi említésre méltó esemény nem maradt fenn. A tanács helyi vezetői voltak: elnök: Lichtenberger István, a tanács tagjai: Májer Gábor, Müller György, Eckert János, Kimmel Bernát. A Horthy-rendszer a község parasztsága a jobb módúak kivételével elég szegény sorsban élt. Termelvényeik igen alacsony árban voltak felértékelve. A gazdálkodás az adott gazdasági körülmények miatt igen haladatlan volt. Ipari és egyéb olyan növények termelése lehetetlenné vált, mely talán jobb körülményeket biztosított volna a lakosság számára. A régi öregek által megszokott művelési rendszer és beosztással folyt minden. Lényeg az állammal szembeni kötelezettség maradéktalan teljesítésén volt. A Nagyatád-i féle földosztás a rendszer képét még jobban elsötétítette, mert a nadrágszíj parcellák, nem boldogulást, hanem szenvedést hoztak az egyébként is sokat nélkülöző proletároknak. A községben 10 család jutott ez alkalommal földhöz. A család tagjainak számához arányitva adtak földet 2-2 1/2 kh-holdas parcellákban. A hitleri éra alatt sokan hűtlenné lettek a Magyar hazához és a "Volksbund" mozgalom hívei lettek. A magyarhü svábság sok harcot vívott a szövetkezések tagjaival szemben. A hitleri háború kitörésével önkéntes ifjak vonultak a német hadsereg kötelékébe. 1945-ben a felszabadulással, a vonatkozó Párt és kormányhatározat értelmében 16 családot Németországba telepítettek. A megürsedett házukat és gazdátlanúvá vált földjeiket honi és a Felvidérről áttelepített lakosság foglalta el. A 75 kh-holdat kitevő vitézi telek -ben megalakult T.Sz.Cs. tulajdona lett. A T.Sz.Cs. tagsága ekkor még 12 családból állott, kik közül 3 ujjgazda a többi nagyrészt földnélküli proletár. A termelőeszközök fejlődése 1945-ig hosszú és lassu ütemben folyt. A község parasztsága általában félt az újszerű eszközöktől, bármennyire is szolgálták a termelés és a munka eredményességét. Így a régi öregek mondása jutott legtöbbször érvényre: "ami jó volt öregapámnak, jó lesz nekem is". A parasztság 1801-ig használta a faekét. Ez időig a faekén a túskeboronán kívül semmi egyéb falajművelő eszköz nem állt rendelkezésre. 1913-14 gazdasági esztendejében jött használatba a vaseke a fogas és a kor gazdasági vívmánya a vetőgép. A kor fejlett termelési eszközei természetesen elsősorban a jobb módú parasztság tulajdonát képezték. A későbbiek során látva a gépek eredményes munkáját hódított tért az új gazdasági eszközök használata. A termelőeszközök fejlődésével nem javult a parasztság gazdasági, anyagi helyzet. A lehetetlen gazdasági élet továbbra is rányomta bélyegét a parasztság életére. A nagyobb birtokosok kihasználva a minisztériumok kiszolgáltatottságát olcsó munkerevel jobb életmódot biztosítottak maguknak. A gazdasági életet az előbb felsoroltakon kívül jellemzett az, hogy a termelés egyoldalú volt. A gabonatermelés túlsúlya egyoldalú eredménytelen és jövedelmezőtlen gazdasági életet teremtett meg. Ezzel párhuzamosan az állattenyésztés is elmaradott volt, a birtokok nagyságának megfelelően.

Ami a gazdaságra jellemzően hatott, rányomta bélyegét a népességre is. Sajnos a háborús idők következtében a népességre vonatkozó adattár megsemmisült, minek következtében nem tudunk folyamatos képet kapni a község lakosságának számszerű alakulásáról. Egynéhány adat a múltból binyásigul szolgál. Így például 1819-ben 309 lelket számláltak meg, melyből 156 házaspár, 11 özvegy, 1914-ben 386 lélek, mely az I. világháborúval 18-fővel csökken. 1954. január 1-vel 319 lélekszámot számláltak meg. A felsorolt néhány adatból is megállapíthatjuk, hogy a község lakosságának létszáma igen korlátozott határok között mozgott. A születések és halálozások száma egymáshoz viszonyítva egyenes arányt mutattak, azaz amennyi születés volt annak megfelelően halálozás is. A halálozások fő okozója a régebben a gyermekek körében uralkodó ragályos betegségek. A "régieket" közlése szerint, "hosszabb életű volt akkori időben az ember élete". Nem ritka eset az olyan kijelentés részükről: "az akkori ember világra való ember volt, keményebb edzettebb, mint a mai emberek".

A falu történetével kapcsolatban közölhetjük, hogy a jelenleg élők lakosok legjobb emlékezte szerint sem emlékeznek sztrájkokra, felkelésekre. A jobbágyi sorsból felemelkedett magyarság a múlt életének lealázó volta nyomán nem volt eléggé erős, öntudatos ahhoz, hogy igazságos jogaiért ne csak képzeletben, hanem harccal is kiálljon. Az 1858-as években a helyi jobbág yidők történetére vonatkozó leírásból jutott tudomásunkra, hogy a szorosadi jobbágyak a termés 1/10-részt kapták munkájuk fejében. Az 1858-ban befejeződött urbéri per után az agrárproletárok anyagi helyzete súlyos volt. A 16 családot képező agrárproletárok összes vagyonkáj a családonként 300-4000-ól szűk volt. Rendszeres munkát a jobb módú telkes gazdáknál, vagy az erdőn művel erdei irtásföldben kaptak. Szorgos munkájuk nyomán több esetben több gabonájuk volt, mint a telkes parasztnak. Mindezek ellenére a proletás sorsa igen nehéz volt, mert igen megfeszített munka tette lehetővé számára azt, hogy emberit életet éljen. A sors mostoha sága más országba, világrészbe kényszerítette. Így került sor az 1900-as években Slavóniába, majd 1907-1914-ig Amerikába kivándorlásra. A gazdasági élet kapitalista jellege rányomta bélyegét az egyes családok életkörülményeire is. Így azáltalában nagy családdal rendelkező lakosság igen szegényesen, hiányosan tudta biztosítani a szükségleteket. Az öltözködés, táplálkozás hiányossága következményeként elég súlyosan és gyakran ütötték fel fejüket a különböző betegségek, különösen a fejlődő gyermekek körében. Sajnos adatokat nem tudunk erre vonatkozólag éppen a már említett háborús következmények miatt. A betegségek súlyosságát még fokozta az orvos és gyógyszerhiány. 17-18 km-re kellett menni orvosért, gyógyszerért. Lóháton, szeléken kellett gyógyszerért, orvosért menni a járhatatlan utak miatt. Ugyancsak a kórház megközelítése hasonló körülmények között történt. 1927-ben a közvetlen szomszédközség T. Koppány körorvost kapott, ezzel megszűnt az orvosért történő mászkálás. Az első orvos Dr. Németh Andor volt T. Koppányban. A felszabadulás adta lehetőségekkel a lakosság szociális körülményei megváltoztak. Gyermekehalandóság egyáltalán nincs. A lakosság egészségi állapota jó. Tekintettel arra, hogy községünk dolgozó parasztsága megértve az idők szavát a szoc. mezőgazd. útjára lépett, teljesen díjtalanul részesül orvos és gyógyszerellátásban. A proletár lakosság 50%-a szintén T. Sz. tag, a másik 50%, ipari és erdészeti munkás. A kollektív szerződés értelmében munkájukért járó törvényes fizetést kapják. A T. Sz. tömörült parasztság a végzett munka alapján részesül a közös jövedelemből. Az alkalmazott termelőeszközök nagyban hozzájárulnak az ember megkíméléséhez, egészségi állapotának megjavításához, kulturális igényeinek kielégítéséhez.

A község benépesülését illetően a következők történtek: az őslakosság magyar volt a felírás szerint 1332-es évben is. A török idők pusztításai következtében a falu a XIV. sz. vége felé pusztán állt. Új lakosság a XVII. században telepedett. A veszprémi püspök németországi telepéseket telepít le. A még itt élő magyarság nagy részben ekkor elvándorol, részben elnémetesedett. A betelepített németesség, svábság a hitleri éra idején bekapcsolódott a "Volksbund"-nevű kisebbségi mozgalomba. A mozgalom helyi vezetői: Pöhner Bernát, Eicher Bernát, Máhr András. A német anyanyelvű lakosság ~~sok~~ közül azok, akik nem voltak a "Volksbundnak" tagjai sokat szenvedtek. Különbözőféle fenyegetésnek, megkülönböztetésnek voltak szenvedő alanyai. Szigorúan magyarnak vallották magukat.

A felszabadulást követően 1945. októberében a "Volksbund" tagjait a vonatkozó belügyminiszteri rendelet értelmében a saját házukból kitelepítették, a falu nagyobb épületeiben több családdal, összetelepítették. Ez követően 1948. március 12-én Németországba telepítették őket. Összesen 15 családot telepítettek kelet-Németországba. A kitelepítettek helyébe 1945. októberben Kapolyközségből honi telepéseket helyeztek. Névszerint: Horváth László, Jakab Jenő, Sárkány István, Bodzai Lajos, Majoros István. A délvidéki menekültekből Szakál István telepedett le. A honi telepések a sváb vagyontól 5-6 kh földterületet kaptak, házzal és gazdasági felszereléssel. 1947-ben augusztus 19-én Felvidékről, Zsigárd községből telepítettek 11 családot a szorosadi anyanyelves lakosság vagyonába telepedett. Az anyanyelves lakosság a félu kisebb, megüresedett házaiba költözködött. Újabb település 1947. decemberében volt, Felvidékről, Naszvad községből 15 családot telepítettek le. Újabb település Felvidékről, Bagotáról 3 család. E többszöri településsel a falu lakossága létszámban megnövekedett, összezsufolódott.

Dacára annak, hogy a lakosság más-más területről alakult ki, más szokások, életkörülmények között élt, mégis megállja helyét a termelés és fejlődés vonalán. Első ízben kisebb T. Sz. alakult, főként honi telepésekből és agrárproletárokból, 1950. októberében, "Új Élet" T. Sz. Cs. néven. 14 családból állt. A művelés alatt álló területül 312 kh. A ~~központ~~ parasztság látva a termelőszövetkezet előzeit a magángazdasággal szemben, 1952. októberében az egész község parasztsága a T. Sz. tagja lett. Jelenleg is tagja a T. Sz.-nek, egy gazda kivételével: Csonka András. A művelés alatt álló földterület: 662 kh. A szövetkezet tag sága összesen 116. Így a község határa termelési ~~szélesség~~ lehetőségek szerint ma megoszlik: 674 szántó, 104 rét. A község határában van 48 kh állami erdő. A község határát e szerint legnagyobb mértékben a szántó terület foglalja el. A szántóföldi termelés főként gabona, kapás és takarmányfélék termelésére szorított. A megyei levéltárban feltárt adatok alapján, az 1767-es feljegyzés szerint a község határában nagyban foglalkoztak dohánytermeléssel. A "Sessiókra" felosztott akkori határ a dohánytermelésen kívül bőven adott lehetőséget a sertések makkoltatására, ugyan csak a fent közölt leírás alapján tudjuk, hogy sok épületfa kitermelése, szőlőtermelés volt alkalmas terület. Az 1700-as években tehát a község határában fő termények: dohány, erdő, szőlő.

Az állattenyésztés fejlődése a gazdasági fejlődéssel volt együtemű. A ló és szarvasmarha tenyésztés a kezdeti fokon már arányos volt a gazdasági lehetőség ekkor. Ezzel párhuzamosan hódított tért a sertésenyésztés. Különösen tenyésztett állatfajták: a magyar pirostrka, a sodrott lófajták, mangalicacsertés. A juhtenyésztés lassan indult utnak, jelenleg 320 juh van a községben. Az állatok takarmányozása minden esetben függ az időjárástól. A zabraktakarmányon kívül vetett és réti szalastakarmányt is kapnak az állatok. A vetett takarmányok közül természetesebbek: lóhere, baltacim, bükköny. Az állati erő kihasználása a múltban nagy mértékű ~~volt~~ felszabadulás után megváltozott e téren is a helyzet. A gépesítés elterjedésével az állatok sokkal kevesebb munkát végeznek, inkább olyan területek megművelése a feladata az állati erőnek, mely gépi erővel nehezen, vagy csak részben végezhető el. A felsorolt állatokon kívül a házi szárnyasok tenyésztése is fejlett. Atyuk, kacsák, liba tenyésztése mellett a pulykatenyésztés kezd tért hódítani. Az állattenyésztés fejlődésével együtt igen szép ütemben fejlődik a méhészet is. Dacára a falu kicsi településének, mégis 150 méhcsalád otthona. Évről-évre szaporodik a héhállomány száma, és sok új méhészszelet lesz gazdagabb a helyi méhészcsoporthoz. A község határában elterülő 48 kh. erdő állami birtok. Tulnyomó részben akác, tölgy, écsér fából álló. Az erdő fiatal állományból áll. Kitermelés a jelenben nem volt. Ipar szempontjából jelentős a háziipar. A lakosok szőnek fonnak, kötnek. A juh gyapját teljes mértékben házilag dolgozzák fel, ruhaneműket. Egyéb iparágok közül jelentősebb: a kőműves és a kőművesipar. Mintegy 10 kőműves 6 takács van a kis faluban. Található iparmég: kovács, molnár. A helyi igények kielégítését szolgálja a község ipara. A mezőgazdasági termények értékesítésében nagy jelentősége van a közlekedésnek. 1927-ig nem volt a községnek ugyszólván semmilyen állandóan járható útja. Földut vezetett bármilyen irányban. A vasutállomás viszont 12 km-re volt. Fenekeetlen, sáros utak miatt sokszor lehetetlen, vagy igen nehéz volt a szállítás. Jelenleg a kövesút mindenkor biztos utvonal a vasutállomás és az ország bármely pontja felé. A falunak rendszeres autóbusz járata van a megyeszékhely és járási székhely felé. Ugy hogy a kis falu valójában teljes egészében belekapcsolódhatik az ország vérkeringésébe.

VI. Kulturális élet.

A régi idők a kultura területén nagyon magára hagyta községünk lakosságát. Kulturális élet területén a mindenkori tanító és pap vitte a vezető szerepet. Az őslakosság elbeszélése alapján kulturális tényként szerepelt községünkben a téli időszakokban megrendezett más-más tárgyú előadás, mit a tanító, pap, orvos szokott megtartani. Ugyancsak a kulturális életbe folyt be: az időszakokn kívül megrendezett műkedvelő előadások, pásztorjáték. A parasztság kulturális igénye a közlések szerint igen minimális volt. Nagyobb megelégedéssel fogadta a torcsma, pincészer kellemességeit.

A kulturális életre nyomatékos bélyegét nyomta rá az jelenleg is igen élenként élő jelszó a multból: "fontosabbnak tartom a jó kanászt, mint a tanítót" A közölt mondat a multban igen nagy mértékben érvényre jutott. A tanító mint a kulturális élet irányítója, a jövő generáció nevelője többedrangu kérdés-ként szerepelt. Egyetlen épület van jelenleg is a községben, mely a kulturális élet célját szolgálja, ez pedig az állami iskola. Kulturotthona nincs a falunak. A jelenleg fennálló iskolát 1904-ben építették. Az iskolai irattár adatai alapján, már az 1800-as években Busch-tanító tanított. A Busch család 1926-ig kezében tartotta a község kulturális életét. A család 1926-után átadta a nevelést, oktatást: Kimmel Gáspár tanítónak, ki 1926-tól 1941-ig tanított Szorosadon. A II. világháború tartama alatt két női tanerő látta el a tanítói feladatot. Schrammel Ferenczné, majd Illés Etelka. 1945. szept. 10-óta Pozsgai Mikló vezeti az oktató-nevelő munkát. Ami a tanulólétszámot illeti, igen érdekes adatok állnak rendelkezésünkre. A birtokunkban lévő naplók alapján a következő tanulólétszám-kép tárul elénk: 1905-1910-ig I-VI-o- / 70-80-as létszám. 1910-18-ig némi csökkenés áll be, mert a tanulólétszám felső határa: 70. 1920-30-ig csökkenő irány, felsőhatár 50. 1930-40-ig a tanulólétszám nem ingadozik. 1940-től 144-ig kissé csökkenő a tendencia áll be, 42-47-es tanulólétszámmal. A felszabadulástól a tanulólétszám a 40-et nem haladja meg. Felszabadulás előtti időben az I-VI-o. összevont tanulócsoporthoz egy nevelő tanított. A felszabadulás után a tanulócsoporthoz megosztották: I-IV. o. V-VIII. o.-ra. Így az oktató-nevelő munka sokkal nagyobb eredményekkel jár. Kulturéletünk területén a felszabadulást követő időben változás történt, mert a község villanyosításával; a rádió, időnkénti mozi és egyéb előadásformájában kifejtett kulturális munka, nagyban elősegíti községünk dolgozóinak ez irányú fejlődését. Az analfabétizmust, mely igaz nagyon kis mértékben volt meg, teljesen felszámoltuk. A hároméves tervben telefont kaptunk, 1954. májusában kigyulladt községünkben a villany.

Néprajz.

A lakásépítés községünkben nem indult meg, terjedő vonatkozásban. Általában a kornak megfelelő, egészséges, szép lakások állnak a dolgozók rendelkezésére. Legrégibb építkezésű házak: Albrecht Antal háza 1872-ben épült, Müller Péter háza, 1882-ben. A régi építésű házak alacsonyak, zsuppfedelűek, kicsi ablakok és ajtók találhatóak rajtuk. Az egyébként is szűkebb bizonyult régi lakások igen mostoha otthont nyújtottak a számosjóság számára. Nyitott, egyszerű istálló adott védelmet az időjárás viszontagságai ellen.

A családi szokások közül jelentősebb: virasztások holttasháznál, gyermekszületéssel a paszta készítés. Közösségi szokások közül jelentősebbek: lucázás, betémezés, szüretibál, husvét, locsolás. A ruházattal kapcsolatban jelentős a gyapjuból készített felsőruhaneműek: melegítő, pruszlik, kesztyű, kapcák, tutyik. A gyapjuból készített ruhaneműek teljes egészében házzilag készülnek, izléses, színes díszítéssel. A helyi népviselet már a felszabadulást megelőző időkben lassan kihalóban volt. Jelenleg népviseleti öltözet egyáltalán nincs. A régi népviselet jellemző ruházata férfiaknál: széles kalap, perzián-sapka, posztó csizmanadrág, csizmával, vagy papuccsal. Asszonyoknál: pille, színes rakottsoknya, tutyi, illetőleg kapca, -gyermek ruházata gyapjuból készített mellényke, kapca, tutyi, perziánsapka. A hagyományos népi táncok közül nevezetesebb: a polka, cepedli.

Befejezőül elmondhatjuk kicsi községünkről azt, hogy mind a vonatkozásban egyszerű élete van a község lakosságának. A felszabadulás adta lehetőségek teljes mértékben ember nevelnek e kicsi somogyi falu lakósaiból. A fejlődés új szakaszai megvilágítják új életünk új útjait. A parasztság T. Sz. gazdálkodása fejlettséggel gazdasági eszközökkel nagyobb boldogulást, kulturáltabb életet adnak a falu lakosságának.